

Jaarverslag Stichting Vrienden van de Natuur- en Landschappentuin te Zoetermeer

---

2018

Inhoud

1.	Inleiding	2
2.	Bestuurlijke activiteiten	5
3.	Uitvoering projecten	8
3.1.	Project Overdracht beheer van Gemeente aan Stichting Vrienden	8
3.2.	Project Participatie en werven vrienden	8
3.3.	Project Educatieve agenda	9
3.4.	Project Insectenweide	10
3.5.	Project plaatsen bijenkasten	11
3.6.	Project ijsvogelwand	11
3.7.	Project inrichten natuurlijke speelplek bij de Natuurtuin	12
3.8.	Project herinrichting 't Westpunt	12
4.	Reguliere activiteiten	14
4.1.	Rondleidingen in de Natuurtuin door natuurtuingidsen	14
4.2.	NLdoet en Natuurwerkdag 2018	15
4.3.	Westerparkdag 2018	15
4.4.	Vrijwilligers beheer en onderhoud	17
4.5.	Ecologische adviezen	18
4.6.	Communicatie	19
5.	Flora en fauna in de Natuurtuin.....	21
5.1.	Overzicht plantengroei in de Natuurtuin.....	21
6.	Jaarrekening 2018.....	23
6.1.	Balans per 31 december 2018	23
6.2.	Staat van baten en lasten	24
	Verantwoording crowdfundingscampagne ten behoeve van herstel insectenhotel	25
	Verantwoording subsidies en bijdragen in natura	25
	Verantwoording onderhoudswerkzaamheden ten laste van het administratieve budget	26
	Colofon.....	27
	Samenstelling van het bestuur	27
	Bezoekadres.....	27
	Foto's	27

1. Inleiding

Dit is het derde jaarverslag van de Stichting Vrienden van de Natuur- en Landschappentuin te Zoetermeer, verder aangeduid als Stichting Vrienden. In het kort treft u een verslag van de activiteiten in 2018 van het bestuur van de Stichting en van de vrijwilligers die betrokken zijn bij de activiteiten.

De Stichting Vrienden heeft volgens de statuten als doelen:

1. De Stichting stelt zich ten doel zich in te zetten voor de ontwikkeling, het behouden en het gebruik van de Natuur- en Landschappentuin te Zoetermeer en voorts al hetgeen in de ruimste zin met één en ander verband houdt, daartoe behoort en/of daartoe bevorderlijk kan zijn.
2. De Stichting tracht haar doel onder meer te bereiken door:
  - tezamen met de gemeente Zoetermeer vormgeven aan de (her)inrichting en het beheer van de Natuur- en Landschappentuin;
  - het vertegenwoordigen van de belangen van gebruikers en belangstellenden van de Natuur- en Landschappentuin bij de gemeente en overige overheidsorganisaties;
  - het samenwerken met die verenigingen, stichtingen en andere organisaties die soortgelijke doelen op het gebied van natuur en milieu nastreven;
  - het werven van fondsen, sponsors en donateurs;
  - het (doen)verrichten van ondersteunende taken in de Natuur- en Landschappentuin, onder meer door de inzet van vrijwilligers, alsmede het stimuleren van (educatieve) activiteiten in de tuin.
3. De Stichting heeft niet ten doel het maken van winst

De doelen van de Stichting Vrienden worden jaarlijks uitgewerkt in een werk- en projectenplan, waarin de ambities en operationele doelen voor het desbetreffende kalenderjaar zijn uitgewerkt.

In het Werk- en projectenplan 2018 zijn de ambities op de langere en kortere termijn beschreven. De langeretermijnvisie is in aanloop tot de oprichting van de Stichting neergelegd in het Kerndocument Natuurtuin. De ambities voor de korte termijn zijn als volgt omschreven:

Het ambitieniveau van de Stichting Vrienden Natuur- en Landschappentuin is het vorm geven aan c.q. de instandhouding van een open natuur- en landschappentuin, die ruimte biedt voor educatieve, recreatieve en natuurhistorische activiteiten en beleving. Tevens is er de ambitie de Natuurtuin een buurtfunctie de wijk Meerzicht te laten vervullen. De ambities kunnen worden samengevat als:

1. Een beheer op niveau van de Natuurtuin, zodanig dat de educatieve, recreatieve en natuurhistorische activiteiten tot hun recht kunnen komen;
2. De Natuurtuin zodanig verder ontwikkelen dat het binnen het Westerpark dé centrale plaats is op het gebied van biodiversiteit en landschappendiversiteit.
3. De Natuurtuin inclusief het Westpunt het concentratie- en uitgangspunt is voor de educatieve, recreatieve en natuurbelevingsactiviteiten in het Westerpark en in de buurt wordt ervaren als speel- en recreatiepunt.

Op basis van de visie en uitgangspunten en de huidige situatie van de Natuurtuin was voor 2018 een aantal prioriteiten gesteld, die in de vorm van projecten werden en worden uitgevoerd. Voor de prioriteiten is uitgegaan van drie sporen:

1. Afronden van de initiële fase.

Nu het wegwerken van de achterstanden in het onderhoud haar beslag heeft gekregen, wil de Stichting Vrienden een beheerovereenkomst met de gemeente Zoetermeer afsluiten, waarin de diverse verantwoordelijkheden en verplichtingen zijn uitgewerkt.

2. Participatie en betrokkenheid van burgers bij de Natuurtuin.

De Natuurtuin kan alleen als parel van de natuur in Zoetermeer blijven fungeren indien er sprake is van een grote betrokkenheid van inwoners bij de ontwikkelingen in de Natuurtuin.

3. Natuureducatie

De Natuurtuin is niet alleen bedoeld voor passief genieten van flora en fauna, maar is ook een bron voor actieve educatie op het terrein van historie van landschappen, flora en fauna in de omgeving van Zoetermeer. Nu vinden er verschillende activiteiten plaats door o.a. eigen natuurtuingidsen en andere milieuorganisaties plus inventarisaties.

4. Aantrekkelijker maken van de Natuurtuin voor bezoekers en voor de buurt.

In dit perspectief streeft de Stichting Vrienden naar:

- a. Het transformeren van de verwilderingshoek in een insectenveld om de biodiversiteit en de visuele aantrekkelijkheid in de Natuurtuin te vergroten; in 2017 was daartoe een belangrijke aanzet gegeven door het plaatsen van een insectenhotel en het vrijmaken van het perceel van struiken, bomen en wortels. In 2018 moet de transformatie worden afgerond met het inzaaien van mengsels van wilde planten;
- b. Het plaatsen van bijenkasten in de Natuurtuin;
- c. Het realiseren van een natuurlijke speelplek voor kinderen

2. Bestuurlijke activiteiten

Het bestuur van de Stichting heeft in de verslagperiode maandelijks vergaderd. De start van de verschillende projecten, het werven van fondsen, het deelnemen aan NLdoet, de Westerparkdag en de Natuurwerkdag 2018 vroegen substantiële voorbereidingen en uitvoeringsactiviteiten. In het bijzonder vormde de organisatie van de Westerparkdag 2018 als partner van het IVN een intensieve uitdaging. Met voldoening kan worden vastgesteld dat die dag uitermate succesvol was door een zeer groot aantal deelnemers en evenzeer door een groot aantal bezoekers. De voorbereidende activiteiten hebben tot goede resultaten geleid. Ad de Waal Malefijt, sectormanager van Dunea droeg het geplaatste drinkwatertappunt over aan de gemeente/wethouder Robin Paalvast. Met het tappen van glazen water, werd de Westerparkdag geopend.

Een uiterst teleurstellende ervaring in 2018 was de vernieling van het in 2017 geplaatste monumentale insectenhotel en de schade toegebracht aan de muurtjes van de oude boerderij in de Natuurtuin. Deze vorm van (moedwillig) vandalisme is niet te begrijpen. Hartverwarmend was de betrokkenheid van vrienden, vrijwilligers en andere betrokkenen bij de Natuurtuin. Binnen enkele weken leverde een crowdfundingactie voldoende middelen op om tot herstel over te gaan. Bovendien stelden enkele bedrijven en vrijwilligers middelen in natura of geld beschikbaar. Een hoveniersbedrijf stelde gratis een tweede insectenhotel beschikbaar en een andere sociaal betrokken onderneming zorgde voor herstel van de muurtjes.

De samenwerking met de gemeente Zoetermeer is in 2018 uitermate plezierig verlopen. Voor de Stichting Vrienden is de afdeling Groen Spelen Leren (GSL) van de gemeente het aanspreekpunt en in het bijzonder het hoofd van de afdeling. Met haar is in 2018 intensief overleg gevoerd en via haar ook met de afdelingen Stadsbeheer en Vastgoed. Ook politiek commitment is voor de Stichting Vrienden erg belangrijk. In 2018 kwam dit onder meer tot uiting bij de ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst tussen de gemeente Zoetermeer en de Stichting Vrienden door wethouder Paalvast tijdens de NL doetdag in maart 2018. Wethouder Paalvast was ook aanwezig bij de opening van de Westerparkdag en wethouder Groeneveld verrichtte de opening van de Natuurwerkdag 2018. Bijzonder was ook dat leden van de GroenLinksfractie in de gemeenteraad een bijdrage hebben geleverd aan de vrijwilligersactiviteiten in de Natuurtuin.

Bestuurlijk is in 2018 ook ingezet op samenwerking met organisaties en bewoners in de buurt. In het najaar van 2017 waren de inwoners van Zoetermeer en meer in het bijzonder de inwoners van de wijk Meerzicht reeds uitgenodigd voor een informatieve bijeenkomst over de doelstellingen en de activiteiten van de Stichting Vrienden. In deze bijeenkomst werd de belangstelling voor de ontwikkeling van een natuurlijke speelplek bij de Natuurtuin gepeild en werd ook overigens toegelicht welke plannen de Stichting Vrienden heeft met het beheer van de Natuurtuin. In 2018 is dit contact voortgezet met ouders van kinderen die gebruik zouden kunnen maken van de natuurlijke speelplek.

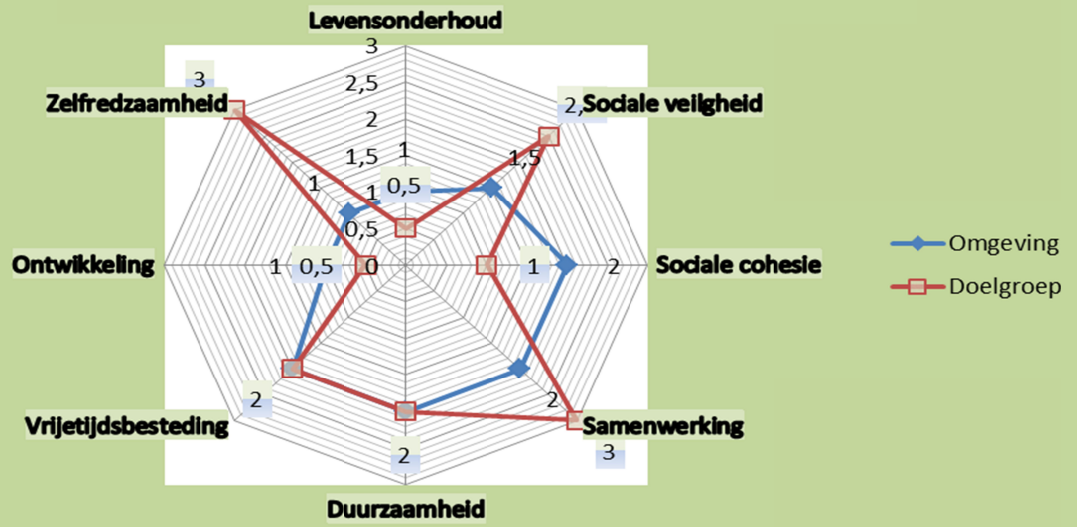
Naast de contacten met de gemeente zijn er in de verslagperiode ook contacten onderhouden met experts op het gebied van heem- en natuurtuinen. In het bijzonder kunnen hier worden genoemd de contacten met Johan Vos en Arno van Berge Henegouwen. De experts hebben ons geadviseerd beeldend weer te geven wat we met de Natuurtuin willen bereiken en meer specifiek advies gegeven over een ecologisch structureel beheer van de Natuurtuin. Daarmee wordt gedoeld op een evenwichtige balans tussen horizontale en verticale zichtlijnen in de Natuurtuin en op de verhouding van bomen, struiken en andere planten.

De Stichting Vrienden participeert in het platform “De kracht van groen Zoetermeer”. In dit platform werken verschillende groene organisaties samen, zoals wijktuin Broekweg in beheer van Stichting Zoete Aarde en Hof van Seghwaert. Op gemeentelijk niveau vond er regulier overleg plaats in het NME-overleg over de afstemming van activiteiten op het gebied van natuur en educatie. Een bijzondere samenwerking vond plaats in de vorm van een debat Groen Erfgoed op 9 maart 2018. Dit in verband met de komende raadsverkiezingen.

De Stichting Vrienden onderhoudt intensief contact met De Groene Motor. Dit is een provinciaal programma dat vrijwilligerswerk in de leefomgeving stimuleert en ondersteunt. Het programma is ondergebracht bij het samenwerkingsverband Landschap & Erfgoed Zuid-Holland. De Groene Motor heeft ons geadviseerd over de inzet van vrijwilligers, de organisatie van een natuurwerkdag, ons subsidie verleend voor de aanschaf van gereedschap, het zaaigoed voor het insectenveldje en faciliteert ook de uitleen van gereedschap.

Het bestuur van de Stichting Vrienden ziet de nauwe samenwerking van vrienden en vrijwilligers met de gemeente Zoetermeer en de natuurorganisaties in Zoetermeer als een initiatief met maatschappelijke waarde voor de burgers van Zoetermeer.

Het MAEX WAARDEWEB Stichting Vrienden Natuurtuin

3. Uitvoering projecten

3.1. Project Overdracht beheer van Gemeente aan Stichting Vrienden

Doel van dit project was het afsluiten van een samenwerkingsovereenkomst met de gemeente Zoetermeer over het beheer van de Natuurtuin. In 2017 was de initiële fase van het wegwerken van achterstanden in het onderhoud afgerond, maar nog niet was geregeld onder welke voorwaarden en middelen het beheer zou worden vormgegeven. Deze overeenkomst kon in het voorjaar van 2018 worden afgesloten. De kern van de samenwerkingsovereenkomst is dat de Stichting Vrienden verantwoordelijk wordt voor het natuurbeheer van de Natuurtuin en dat de gemeentelijke beheerder geleidelijk de beheertaken overdraagt aan vrijwilligers van de Stichting Vrienden. De Stichting Vrienden heeft zich verplicht een jaarlijks onderhoudsplan in te dienen, zodat de gemeente toezicht kan uitoefenen op de beheertaken. Voor werkzaamheden van aannemers in de Natuurtuin en kleinere onderhoudsactiviteiten voor de paden en bruggetjes heeft de gemeente een administratief budget beschikbaar gesteld.

3.2. Project Participatie en werven vrienden

Doel van dit project is het vergroten van betrokkenheid van vrijwilligers en vrienden bij de ontwikkelingen in de Natuurtuin. In 2018 lag het zwaartepunt op de organisatie van enkele specifieke events, in het bijzonder de NLdoet dag in maart 2018, de Westerparkdag eind mei 2018 en de Natuurwerkdag begin november 2018. De Westerparkdag 2018 is uitgegroeid tot een omvangrijk evenement met vele standhouders en een groot aantal bezoekers. Voor deze dag was een fototentoonstelling georganiseerd, waarin een overzicht werd gegeven van de ontwikkelingen in veertig jaar sinds de openstelling van de Natuurtuin. Omdat de Natuurtuin ook vaak wordt gebruikt voor fotoshoots bij huwelijken, had fotograaf Linthout ook foto's ter beschikking gesteld van bruidsparen in de Natuurtuin. Daarnaast hadden verscheidene echtparen gereageerd op een oproep in de lokale media. De fototentoonstelling werd ook geëxposeerd in het Stadhuis Forum.

Van de maandelijkse rondleidingen in de Natuurtuin werd in 2018 ook dankbaar gebruik gemaakt om wandelaars te interesseren voor vrijwilligersactiviteiten en het worden van vriend van de

Stichting Vrienden. De betrokkenheid van burgers en vrienden is essentieel voor het behoud en de doorontwikkeling van de Natuurtuin. Het vereist voortdurende aandacht.

3.3 Project Educatieve agenda

De educatieve activiteiten van natuurorganisaties rondom de Natuurtuin zijn niet altijd op elkaar afgestemd, waardoor er doublures en hiaten in de agendering optreden. Ook het benaderen van scholen, scoutinggroepen en andere groepen die zich bezig houden met activiteiten op het terrein van natuur en duurzaamheid vereist nog wel meer aandacht. Het doel van dit project is het opstellen van een agenda van educatieve activiteiten, maar dat is helaas in 2018 niet gelukt.

Hoewel er een intensief contact is met IVN en andere natuurorganisaties, verliep het project in 2018 moeizaam. Het contact met scholen en scoutinggroepen is niet echt tot stand gekomen. Een groep van zes scholieren van een school voor voortgezet speciaal onderwijs heeft onder begeleiding van een leraar meegedraaid in de onderhoudsactiviteiten. Dit bood mogelijkheden voor het uitvoeren van praktische werkzaamheden met gelijktijdig aandacht voor de flora en fauna in de Natuurtuin.

De rondleidingen in de Natuurtuin bieden goede educatieve mogelijkheden. Daarom wordt er bij deze rondleidingen veel aandacht geschonken aan de flora en fauna in de Natuurtuin, terwijl ook tijdens de specifieke evenementen zoals NLdoet, de Natuurwerkdag en de Westerparkdag de flora en fauna van de Natuurtuin breed in de belangstelling staan met toelichtingen van onder meer Anthonie van Peursen en Arno van Berge Henegouwen. Verheugend is te constateren dat de maandelijkse rondleidingen goed bezocht worden. Dit geldt ook voor de zomeravondwandelingen die in 2018 plaatsvonden

Een belangrijke activiteit in 2018 is geweest het peilen van belangstelling bij ouders van kinderen in de buurt voor een natuurlijke speelplek bij de Natuurtuin. De Natuurtuin is tot dusver erg gericht op volwassenen. Buurtbewoners uit West Meerzicht hadden de Stichting Vrienden herhaaldelijk gevraagd om een speelplek in de natuur voor kinderen in te richten. Uit verschillende onderzoeken blijkt de relatie tussen groen en de gezondheid van kinderen erg belangrijk. Groen helpt om in beweging te komen. Buiten kunnen kinderen zich helemaal uitleven. Het zorgt voor welbevinden en helpt bij herstel van stress. Groen helpt bij een evenwichtige brede ontwikkeling van kinderen, helpt bij sociale contacten en zorgt voor klimaatverbetering en frisse lucht. Al spelend leren kinderen veel nieuwe dingen.

De schets voor de natuurlijke speelplek die in 2017 was opgesteld omschreef enkele mogelijkheden. Hoewel uit de peiling van de ouders bleek dat het ontwerp aansloeg, bleek uiteindelijk de afstand tussen de Natuurtuin en de buurt waarin de kinderen wonen toch een obstakel om tot daadwerkelijke realisatie over te gaan.

Voor de eerste keer heeft de Stichting Vrienden in 2018 geparticipeerd in Speelmeer, het activiteitenprogramma van de gemeente Zoetermeer. Twee sessies met een speurtocht werden georganiseerd, met in beide gevallen een tiental deelnemers. De speurtocht stond in het teken van lerend de natuur verkennen. De kinderen waren enthousiast. Ook de participatie in de slootjesdag van het IVN stond in het teken van educatie.

3.4. Project Insectenweide

De Stichting Vrienden wil de Natuurtuin aantrekkelijker maken voor bezoekers. Na het wegwerken van het achterstallig onderhoud is als eerste verbeteringsproject gestart het transformeren van de zo genaamde verwilderingshoek in een insectenweide of insectenveldje. Deze transformatie is mede bedoeld om het project Zoetermeer Zoemt te ondersteunen. Het project is in 2018 in twee fasen uitgevoerd. In de eerste fase in het voorjaar 2018 is het veld voor het eerst met zand –gratis ter beschikking gesteld door een vrijwilliger! -bewerkt door vrijwilligers en door de firma Glijnis en vervolgens ingezaaid met een mengsel van eenjarige akkerkruiden. Hoewel de groei als gevolg van de droge zomer aanvankelijk achter bleef, werd het geheel toch een prachtige bloemenweide. In combinatie met de twee insectenhoeven is de verwilderingshoek volledig getransformeerd.

De tweede fase is uitgevoerd in het najaar van 2018. Deze fase was nodig omdat het noodzakelijk was de grond losser te maken en te voorzien van enkele zandheuveltjes. Daartoe hebben twee ondernemingen, nl. M. Van der Spek Groep en HABO/GWW een 50 kubieke meter zand en 8 kubieke meter leemhoudend zand beschikbaar gesteld en verwerkt in het insectenveld. Dit in de vorm van een gift in natura. Voor het inzaaien in het najaar is gebruik gemaakt van een mengsel van meerjarig bloemzaad als wel van een mengsel van eenjarig bloemzaad. Voor de aanschaf van het zaad is subsidie verleend door de Groene Motor en de Pelgrimshoeve. Er is uitsluitend gebruik gemaakt van zaad van inheemse wilde soorten

De combinatie van vrijwilligersactiviteiten, giften in natura en subsidie kon het project in 2018 worden gerealiseerd. De Stichting Vrienden is de gulle gevers zeer dankbaar.

De eerste fase van de insectenweide

3.5 Project plaatsen bijenkasten

De Natuurtuin biedt een uitstekende omgeving voor het plaatsen van bijenkasten en het uitvoeren van imkeractiviteiten. Dit project kon in 2018 worden gerealiseerd. Een beginnende imker is gestart met een bijenkast in het voorjaar in 2018 en wil graag tot verdere uitbreiding overgaan. Dit past binnen de doelstellingen van de Stichting Vrienden.

3.6 Project ijsvogelwand

In de omgeving van de Natuurtuin en de Natuurtuin zelf zijn enkele malen ijsvogels gesignaleerd. De gedachte was om met eenvoudige middelen de biodiversiteit en belevingswaarde van de Natuurtuin en het Westerpark een nieuwe impuls te geven door de realisatie van een ijsvogelwand. De ijsvogel is een opvallende verschijning door zijn afstekende blauwe en oranje kleuren, maar ook een zeer schuwe soort die zich weinig laat zien. De fotogenieke vogel voelt zich zeer thuis in het water. Het project is door vele andere activiteiten in 2018 niet tot uitvoering gekomen

3.7. Project inrichten natuurlijke speelplek bij de Natuurtuin

Om een bezoek aan de Natuurtuin voor ouders en jongere kinderen nog aantrekkelijker te maken is een project gestart op het inrichten van een natuurlijke speelplek voor kinderen naast de Natuurtuin. Om dit voorstel te realiseren is contact gezocht met ouders met kinderen die aan de rand van het Westerpark wonen. Na een uitgebreide consultatie bleek dat de ouders de afstand voor jonge kinderen tussen de rand van de bebouwing en de Natuurtuin toch als een belemmering zagen. De Stichting Vrienden achtte het risico dat een natuurlijke speelplek onvoldoende zou worden gebruikt te groot om tot uitvoering over te gaan. Hierbij speelde mede dat anderen bezwaren uitten over het verdwijnen van de rust in de omgeving van de Natuurtuin.

Wel heeft het projectvoorstel geleid tot een herbezinning over de toegankelijkheid van de Natuurtuin. Er is een houtsnipperpad aangelegd tussen een nabij gelegen wandelpad en de toegangsbrug tot de Natuurtuin. Op die wijze is een natuurlijke zichtlijn gerealiseerd tussen het wandelpad en de Natuurtuin.

3.8 Project herinrichting 't Westpunt

Naar het oordeel van de Stichting Vrienden is het huidige gebouw Westpunt niet functioneel voor de huidige situatie. Bovendien is het een combinatie van werkplek, vergaderplek en opslagplek voor gereedschap. Het geheel vormt een weinig representatief geheel. Om deze reden zijn voor het project de volgende uitgangspunten gekozen:

- a. Het verwijderen van de opslag voor gereedschappen,, zodat er ruimte vrij komt voor vrijwilligersactiviteiten en exposities.

Dit onderdeel van het project werd in 2018 gerealiseerd door het plaatsen van een tweede container, waardoor de opslag van kruiwagens en andere hulpmiddelen konden worden geconcentreerd in de twee beschikbare containers

- b. Het transformeren van het Westpunt tot een werk- en ontmoetingsruimte voor vrijwilligers en leden van andere natuurorganisaties die actief zijn in het Westerpark. De Stichting Vrienden heeft een voorkeur voor de realisatie van een nieuwe representatieve ruimte en heeft als tweede optie gekozen voor een renovatie van het Westpunt.

De voorgenomen transformatie is onderwerp van gesprek geweest met de afdeling Vastgoed van de gemeente Zoetermeer, die een schetsontwerp met een globale raming van

de kosten heeft opgesteld. De besluitvorming over de realisatie en implementatie moet nog plaatsvinden.

4. Reguliere activiteiten

4.1 Rondleidingen in de Natuurtuin door natuurtuingsden

Rondleidingen door Natuurtuingsden worden al sinds vele jaren gegeven. Ook in 2018 stonden de maandelijkse rondleidingen weer prominent op het programma. Het aantal deelnemers varieert van circa 15 tot veertig. Ook zijn er in de zomer enkele zomeravondwandelingen georganiseerd, waarvoor grote belangstelling bestond. De rondleidingen vormen een essentieel onderdeel van het educatief programma van de stichting. De rondleidingen zijn gericht op een “activerende natuurverkenning”. Wandelaars worden uitgedaagd om zelf zaken te ontdekken en worden gestimuleerd zelf op onderzoek te gaan in de Natuurtuin.

De rondleidingen worden breed gecommuniceerd in de lokale media, facebook en de website van de Stichting Vrienden.

Een rondleiding van Franse scholieren bij de open veenplas met nieuw vlonderpad.

4.2. NLdoet en Natuurwerkdag 2018

Het is gebruikelijk geworden dat de Stichting Vrienden mee doet aan de jaarlijkse NLdoet dag en de jaarlijkse Natuurwerkdag. In 2018 zijn deze geslaagd verlopen. Bij de NLdoet-dag in maart 2018 waren ruim 30 personen aanwezig en bij de Natuurwerkdag in november 2018 ongeveer 25 personen. De accenten bij deze dagen ligt op het inzetten van groepen en individuele personen bij het onderhoud en beheer van de Natuurtuin. De Stichting Vrienden is zeer erkentelijk voor de inzet van zoveel vrijwilligers bij het beheer en onderhoud in de Natuurtuin.

NLdoet : Ondertekening samenwerkingsovereenkomst

Wethouder Groeneveld plant eerste struik tijdens Natuurwerkdag 2018

4.3. Westerparkdag 2018

De 7e Westerparkdag werd dit jaar voor de 2e keer georganiseerd door het IVN, afdeling Zoetermeer en Stichting Vrienden van de Natuur- en Landschappentuin Zoetermeer met een belangrijke materiële en personele bijdrage van de gemeente Zoetermeer. Vanwege de jubilea van twee organiserende partijen - IVN Zoetermeer en de Stichting Vrienden Natuur- en Landschappentuin Zoetermeer (beide 40 jaar) - was dit jaar een bredere doelgroep aangeschreven en heeft de Westerparkdag een extra feestelijk karakter gekregen. Vanwege de beide jubilea begon de dag met de feestelijke ingebruikname van een door Dunea aan de gemeente Zoetermeer geschonken waterpomp bij de ingang van de Natuurtuin. Ad de Waal Malefijt, sectormanager van Dunea droeg het geplaatste drinkwatertappunt over aan de gemeentewethouder Robin Paalvast. Met het tappen van glazen water, werd de Westerparkdag geopend.

Mede vanwege de beide jubilea was gekozen voor een breder aanbod van deelnemers. Naast deelnemers op het gebied van natuur en milieu, is samenwerking gezocht met deelnemers die zich bezighouden met duurzaamheidsvraagstukken, zoals Duurzaamheidscoöperatie DEZo, Reimarkt, Platform Kracht van Groen en met Stichting Piëzo/Ambachtenwerkplaats. Er was een breed programma van informatieve-, educatieve-, doe-, knutselactiviteiten en een fototentoonstelling van o.a. trouwfoto's die zijn gemaakt in de Natuurtuin en/of Westerpark (bijdragen: Foto Linthout). Ook waren er foto's te zien van de aanleg van de Natuurtuin 40 jaar geleden. Andere nieuwe deelnemers waren o.a.: Ijsboerderij de Weipoort, Circus Nevermind, Project Nieuwe Driemanspolder, Voedselbos Treemanspolder, Zoetermeer Zoemt, Schaalsprong, Oudshoorn Boomverzorging, CATERAAR Bims en Boems, Adviesbureau Fluitschip en de Nederlandse Malacologische Vereniging.

Activiteiten op de Westerparkdag

Er waren diverse doorlopende activiteiten zoals het maken van nestkastjes, insectenhôtels, feestkroontjes, schminken, ponyritjes maken, knutselafels en rondritjes in de paardenkoets, fototentoonstelling, proeverijen, e.a.

Verder waren er rondleidingen in de Natuurtuin, kriebelbeestjes zoeken, vogelsafari's en een water-en landdieractiviteit.

In verschillende stands konden de bezoekers kennis maken met het werk van o.m. de KNNV, de Vogelwerkgroep, IVN, Milieudefensie, de Fietzersbond, de Windvogel, het Vleermuisplatform Zoetermeer, De Tuingezel (zorgorganisatie), Platform Kracht van Groen,

CATERAAR Bims&Boems was er voor de inwendige mens + ijsboerderij De Weipoort voor een biologisch ijsje.

Aantallen deelnemers/bezoekers

	Verwacht aantal	Werkelijk aantal
Professionals betrokken bij organisatie project	1 (deeltijd)	1 (deeltijd)
Vrijwilligers betrokken bij organisatie project	110	100
Bezoekers	Tussen 600 en 800	Circa 750
Deelnemers	40	39

De informatie over de Westerparkdag 2018 is ontleend aan het inhoudelijk eindverslag van de evaluatie van de dag.

4.4. Vrijwilligers beheer en onderhoud

In wisselende samenstelling ondersteunen circa 25 vrijwilligers de gemeentelijke beheerder van de Natuurtuin bij de reguliere beheer- en onderhoudswerkzaamheden. Hiervoor is een onderhouds- en werkschema beschikbaar. De werkzaamheden vinden plaats op de dinsdagen en zaterdag van de oneven weken. De waarde van deze werkzaamheden is onmisbaar voor een regulier onderhoud van de tuin en daarmee voor het behoud van de natuurwaarde. De vrijwilligers werkten in 2018 nog onder de regie van de gemeentelijke beheerder Monique Snoek. Nu de samenwerkingsovereenkomst tot stand is gekomen, draagt de gemeentelijke beheerder haar taken geleidelijk over aan vrijwilligers van de Stichting Vrienden. Deze geleidelijkheid is noodzakelijk om de vrijwilligers geleidelijk de taken over te kunnen nemen en zo leerervaringen op te doen voor een adequaat beheer. Inmiddels zijn enkele taken overgenomen en is ook het veiligheidsbeleid voor de vrijwilligers geconcretiseerd. Met de vrijwilligers is een overeenkomst getekend over de aard van de vrijwilligerswerkzaamheden,

Het aantal vrijwilligers nam in 2018 toe met een vijftal. Verdere versterking blijft wenselijk. De werkzaamheden omvatten een variëteit van activiteiten zoals snoeien, afvoeren maaisel, vervangen en herstellen tuinbanken, verven, weghalen stobben enz. Het schema van onderhoudswerkzaamheden dat wordt gehanteerd voor het beheer is in 2018 naar behoren uitgevoerd. De vrijwilligers willen nog wel planmatiger werken en vinden ook overigens dat zij goed moet worden ingezet op basis van hun capaciteiten. De Stichting Vrienden is ook zeer erkentelijk voor de medewerking van de Knotgroep Meer en Woud die jaarlijks een grote bijdrage levert aan het groot onderhoud door het knotten en het dunnen van bomen in de Natuurtuin.

In totaal hebben vrijwilligers circa 1000 uren onderhouds- en beheerwerkzaamheden uitgevoerd.

Vrijwilligers samen met aannemers bij het bewerken van de grond van de insectenveld.

4.5 Ecologische adviezen

De voormalige stadsecoloog van Zoetermeer, Johan Vos, heeft de Stichting Vrienden waardevolle adviezen gegeven over de beheerstrategie anno 2018. Hij merkte onder meer op:

“Het is al vaak gememoreerd. Bij het ontwerpen van de Natuurtuin is indertijd te weinig rekening gehouden met de groei van bomen en struiken. Daar komt bij dat er in de afgelopen 40 jaar, door allerlei oorzaken veel te weinig aan natuurlijk groenbeheer is gedaan. Het gevolg is dat de diversiteit aan kleinschalige landschapjes door de jaren heen langzamerhand uit de tuin aan het verdwijnen is. Het enigszins terugbrengen van deze diversiteit vereist grote ingrepen waar niet iedereen van gecharmeerd zal zijn. Het betekent o.a. dat vrijwel alle grote bomen op termijn zullen moeten verdwijnen. De overheersende houtige begroetingsteken zullen dan struikenbegroeiingen zijn met hier en daar een enkel solitaire (toekomst)boom. Het communiceren van deze zienswijze is niet eenvoudig”

Hij adviseerde de volgende maatregelen op de lange termijn:

1. jaarlijks een of meerdere grote bomen kappen en het hout afvoeren,
2. bomen die mogen overleven markeren als toekomstbomen en op kaart zetten

3. afhankelijk van de plek zal ruimte moeten komen voor aanwaastruiken, om die variatie te bevorderen kunnen echt inheemse struiken worden bij geplant.

De Stichting Vrienden onderschrijft zijn visie en onderneemt actie om tot uitvoering over te gaan.

Een ander aandachtspunt betreft de gemengde struwelen op klei. In het oorspronkelijke beheerplan voor de Natuurtuin wordt voor deze struwelen een verjongingscyclus van 3 – 4 jaar voorgesteld. Van de indertijd aangeplante soorten is door gebrek aan beheer en onderhoud driekwart van de soorten inmiddels verdwenen. Wat over is, is dusdanig uit z'n krachten gegroeid dat er ook voor die exemplaren geen toekomst meer is. Om die reden wordt geadviseerd het beheer de eerste jaren te richten op het aanslaan van nieuwe beplanting, daarna 4-jaarlijks verjongen(terugzetten) en boomvormers wegwerken.

Voor de gagelstruweel op veen wordt geadviseerd alle spontane aanwaaisoorten te verwijderen en gagel bij te planten als er te weinig planten overblijven.

De waterhuishouding en de padenstructuur in de Natuurtuin vergen permanent intensief onderhoud en beheer.

4.6. Communicatie

De Natuurtuin is er voor de inwoners van Zoetermeer en omgeving. Bekendheid en zichtbaarheid zijn essentiële punten om de functies van de Natuurtuin tot hun recht te laten komen. In 2018 is communicatie actief ingezet om de bekendheid en zichtbaarheid van de Natuurtuin te vergroten. Een twintigtal perspublicaties is uitgebracht, terwijl er voorts in het bijzonder door de voorzitter van de Stichting Vrienden enkele interviews zijn gegeven over de doelstellingen en het belang van de Stichting Vrienden en de Natuurtuin.

De evenementen van de Stichting Vrienden zijn via de verschillende lokale media, de websites van de gemeente Zoetermeer, Facebook en de website van de Stichting Vrienden steeds aangekondigd.

De vernieling van het monumentale insectenhotel in april 2018 heeft veel verontwaardigde reacties opgeroepen. De Stichting Vrienden heeft in samenwerking met de gemeente Zoetermeer snel een crowdfundingcampagne gestart om tot herstel over te kunnen gaan. De campagne is volledig geslaagd. In het onderdeel jaarrekening wordt verantwoording afgelegd over de campagne. Het mag duidelijk zijn dat de communicatie over de vernielingen en het herstel veel aandacht vroegen.

In 2018 is een viertal nieuwsbrieven uitgebracht

5 Flora en fauna in de Natuurtuin.

5.1. Overzicht plantengroei in de Natuurtuin

Het rapport plantengroei van de natuurtuin in het Westerpark van Johan Vos en Cees Los geeft een prachtig overzicht van de ontwikkelingen in de plantengroei sinds de aanleg van de Natuurtuin in 1977/1978. Het rapport is te vinden op de website van de Stichting vrienden

Latraea clandestina

Leucojum-aestivum

ljsvogel

Sympetrum-Sanguineum

6. Jaarrekening 2018

6.1. Balans per 31 december 2018

1. Balans Stichting Vrienden Natuurtuin

Omschrijving	2018	2017
Activa		
Materiële activa		
<i>Gereedschappen</i>	300,00	923,00
Vorderingen op korte termijn		
Vorderingen		
Liquide middelen		
Bankrekening	1964,67	2471,61
Kas Natuurtuingidsen	96,30 +	55,90 +
Totaal activa	2360,97	3450,51
Passiva		
Eigen vermogen		
Vermogen	3450,51	2692,14
Saldo boekjaar	-1089,54 +	758,37 +
	2360,97	3450,51
Schulden op korte termijn		
Crediteuren		+
		+
Totaal Passiva	2360,97	3450,51

6.2. Staat van baten en lasten

2. Staat van baten en lasten

	2018		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2018	Jaarrekening 2017
Baten			
Oranjefonds	400,00		1500,00
Pelgrimshoeve	350,00	350,00	350,00
Kledingactie Climpex BV			762,00
Crowdfunding	3424,40	10.000	
Donaties		250,00	108,00
Bijdragen rondleidingen	145,80		127,5
Startbijdrage Speelplek		7500,00	
Crowdfunding			
	+	+	+
Totaal baten	<u>4320,20</u> [A]	<u>18100,00</u> [A]	<u>2847,50</u> [A]
Lasten			
Communicatie en organisatie activiteiten	540,54		
Kosten bankrekening	147,32	100,00	142,86
Inrichting en kosten webhosting/email	100,43	100,00	70,18
Afschrijvingskosten gereedschap	623,00	300,00	611,57
Materiaalkosten	196,85	200,00	276,20
Ontwerpkosten speelplek	0,00	7500,00	532,15
Realisatie speelplek	0,00	10000,00	
Herstel Insectenhotel en insectenweide	1000,00		
Zaden insectenveld	432,94		
Opslagcontainer	1724,25		
Onkosten vrijwilligers (groen)	214,01	250,00	181,17
Onkosten natuurtuigidsen	55,40		110,00
Onkosten onderhoud	375,00	300,00	165,00
	+	+	+
Totaal lasten	<u>5409,74</u> [B]	<u>18750,00</u> [B]	<u>2089,13</u> [B]
Resultaat			
Totaal baten	4320,20	18100,00 [A]	2847,50 [A]
Totaal lasten	5409,72	18750,00 [B]	2089,13 [B]
Saldo Baten - Lasten	-1089,54 [A-B]	-650,00 [A-B]	758,37 [A -B]

Toelichting

Totaal is aan subsidies en bijdragen in de verslagperiode € 4200,00 ontvangen. Van het Oranjefonds werd een bijdrage ontvangen voor de activiteiten voor de vrijwilligers en de buurt op

de NI doetdag. De Pelgrimshoeve stelde € 350 beschikbaar, terwijl de crowdfundingcampagne netto een bedrag van € 3424,40 opleverde

Zoals toegelicht in paragraaf 3.7 kon de voorgenomen realisatie van de natuurlijke speelplek geen doorgang vinden.

Voor de afschrijving op de gereedschappen, waaronder een viertal kruiwagens, is een afschrijvingspercentage gehanteerd van 33%.

Verantwoording crowdfundingcampagne ten behoeve van herstel insectenhotel

De netto-opbrengst van de crowdfundingcampagne bedroeg € 3424,40.

De opbrengst is specifiek aangewend voor:

- a. Het herstel van het oorspronkelijke insectenhotel

Het oorspronkelijke insectenhotel had een waarde van circa € 3000. Gelukkig kon een deel van het insectenhotel hergebruikt worden en bleek ook het fundament niet volledig vernietigd. De leverancier van het insectenhotel Heijderhoff b.v. heeft de inhoud van het insectenhotel vernieuwd tegen een gereduceerde prijs.

Tijdens de crowdfunding actie kwam de toezegging binnen voor de schenking van een 2e insectenhotel dit ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van het bedrijf M.Van der Spek Groep te Benthuizen

- b. Het bewerken en inrichten van de insectenweide rondom de insectenhôtels.
Ook voor deze activiteit zijn naast de giften in geld ook enkele belangrijke giften in de vorm van uitvoering van werkzaamheden en het aanleveren van zand ontvangen.
- c. Het herstel van de schade aan de muurtjes van de boerderij;
- d. Om de risico's op vandalisme en inbraak te beperken is voor materiaal en gereedschappen, is een extra container gekocht en geplaatst.

Verantwoording subsidies en bijdragen in natura

Subsidiegever	Aard subsidie	Bedrag subsidie	Besteed
Oranjefonds	NL doet	400,00	400,00
Groene Motor	Voucher kleine landschapselementen	500,00	500,00
Pelgrimshoeve	Insectenweide	350,--	350,00

De subsidie van Het Oranjefonds is besteed aan de organisatie van de NL doetdag en het onderhouden van de contacten met vrijwilligers en vrienden. De voucher van de Groene Motor is besteed aan de aankoop van zaden voor bloemenmengsels en de subsidie van de Pelgrimshoeve aan de transformatie van de verwilderingshoek naar de insectenweide. Verder is in natura door de firma's Glijnis, M van der Spek Groep, HABO/GWW en vrijwilliger J. Corver een bedrag van circa € 4000,00 besteed aan herbestrating, de levering van zand en de transformatie van de verwilderingshoek tot insectenveld. De lunch voor de Natuurwerkdag 2018 werd gedoneerd door Albert Hein Meerizcht.

Verantwoording onderhoudswerkzaamheden ten laste van het administratieve budget

Uit het door de gemeente Zoetermeer ter beschikking gestelde administratieve budget zijn in 2018 betaald:

- a. Herstel van lekkages;
- b. Maaien van weiden, dijken en sloten door de aannemers;
- c. Herstel van gereedschap, meer specifiek van de grasmaaier;
- d. Levering van schelpen en durecomix;
- e. Kappen van onveilige bomen;
- f. versnipperen van hout.
- g. totaal is aan deze werkzaamheden een bedrag van €7000 uitgegeven. Deze lasten zijn niet in de jaarrekening verwerkt, omdat de facturen bij de gemeente worden ingediende, die vervolgens voor betaling zorgdraagt.

Colofon

Samenstelling van het bestuur

Ep Booneman,	voorzitter
Marina Lurks,	secretaris
Piet de Kam,	penningmeester
Chris Veldhuysen,	portefeuille participatie en externe netwerkcontacten
Hans van der Smagt	portefeuillehouder beheer en onderhoud.

Het bestuur heeft intensieve ondersteuning gehad van Tilly Kester als contactpersoon van de afdeling Groen, Spelen, Leren van de gemeente Zoetermeer.

Bezoekadres

't Westpunt in het Westerpark

Telefoon voorzitter 079-3200257

Email: info@vriendennatuurtuinzoetermeer.nl

Website: www.vriendennatuurtuinzoetermeer.nl

Bankrekening: NL93 TRIO 0391 0314 57

Foto's

De foto's in dit jaarverslag zijn van Tilly Kester en Ep Booneman. De foto's in het hoofdstuk Flora en Fauna zijn van Arno van Berge Hengouwen.